Information till yrkesverksamma – före, under och efter barnförhöret

Innehåll

Gemensamma utgångspunkter ... 3
Information till barnet inför resan till barnahus ... 4
Innan du åker till barnahus ... 4
Vad kan särskild företrädare eller socialsekreterare säga till barnet om: ... 4
Resan till barnahus ... 5
Att tänka på under resan ... 5
Vid ankomst ... 5
Barnförhöret ... 6
Kontrollera barnets behov ... 6
Under förhöret ... 6
I väntrummet ... 6
Under pauser ... 6
Efter förhöret ... 7
Läkarundersökning ... 8
Genomförande och barnets delaktighet ... 8
Checklista för dig som är yrkesverksam – att tänka på efter barnförhöret ... 9

Referenser

Åklagarmyndigheten. Utvecklingscentrum januari 2022. Rättslig vägledning 2022:3.

Gemensamma utgångspunkter

En barnvänlig rättsprocess betyder att alla barn ska få sina rättigheter respekterade. I varje steg av processen ska hänsyn tas till barnets ålder och mognadsnivå, så att varje barn förstår det som händer just hen.

En barnvänlig rättsprocess omfattar

- **Tillgänglighet** – information ska vara lätt att hitta och förstå. Information ska ges på barnets språk och vara anpassad om barnet har en funktionsnedsättning.
- **Åldersanpassning** – material och information finns för alla olika åldrar.
- **Snabbhet** – barnet ska inte behöva vänta längre än nödvändigt!
- **Effektivitet** – alla inblandade myndigheter ska arbeta så fokuserat som möjligt och samverka med varandra.
- **Barnets behov** – alla beslut och åtgärder ska utgå från det enskilda barnet, inte från barn generellt.
- **Ett korrekt rättsförfarande** – alla måste respektera barns rätt till en säker rättsprocess.
- **Rätten till privat- och familjeliv** – respekt för att vissa saker är privata både för barnet och dess familj.
- **Integritet och värdighet** – barn har rätt till sin integritet och att bli behandlade med respekt.

Alla vuxna som möter barn på barnahus ska utgå från att ha ett traumamedvetet bemötande.

Traumamedvetet bemötande innebär att

- visa barnet empati och lyssna aktivt på barnets berättelse.
- använda ett icke-dömande språk och vara uppmärksam på barnets känslor och behov.
- ge återkoppling till barnet genom att bekräfta barnets känslor och upplevelser.
- ge barnet stöd och förståelse.
- hjälpa barnet att känna sig lyssnad på och visa att du har förstått det.

Information till barnet inför resan till barnahus

Innan du åker till barnahus

Det är alltid den person som har huvudansvaret för barnet som ska berätta vart man ska åka och vad som kommer att hända. Ansvarig kan vara vårdnadshavare, särskild företrädare eller socialtjänst. Detta ansvar ska inte lämnas över till den utsedda trygghetspersonen.

Innan avresan behöver det vara klarlagt om barnet har behov av tolk eller har någon funktionsnedsättningen eller svårighet som kan påverka resan eller förhöret.

- Innan avresa måste det säkerställas att det är rätt barn som ska åka. Det är särskild företrädare eller socialtjänsten som tillsammans med förskola/skola som säkerställer detta.
- Säkerställ att berörd personal på barnets förskola eller skola informeras om att ingen frånvaroanmälan ska göras, så att automatiska frånvaromeddelanden inte skickas till vårdnadshavare.
- Säkerställ att alla är införstådda med och vet om vilken tid barnet ska hämtas/gå hem efter förskolan eller skolan.
- Försök ta reda på om något särskilt hänt barnet på morgonen hemma innan förskolan/skolan eller under dagen som på något sätt har påverkat barnet.
- Ta reda på om barnet lider av åksjuka inför bilresan.
- Ta reda på om barnet har någon allergi eller medicinering/behov av medicinering.
- Ta med ett mellanmål om barnet behöver något att äta eller dricka under resan
- Om möjligt lämna barnets telefon och smartklocka på skola/förskola.
- Barnet behöver förutsägbarhet så långt det är möjligt om vad som ska hända under dagen. Det är bra att berätta för dem det vi vet som tillhör det mer vardagliga, exempelvis till vilken ort ni ska till eller vilka som ska åka med i bilen. Ge dock inte barnet löften som med säkerhet inte går att hålla.

Vad kan särskild företrädare eller socialsekreterare säga till barnet om:

Var:

”Vi ska åka till ett ställe som heter … Det ligger i …”

Vad händer där:

”Du ska få prata om hur du har det hemma”

Vem ska du träffa:

”Du ska träffa en person som jobbar på polisen. På barnahus har alla som arbetar där vanliga kläder på sig. De kommer att berätta mer när vi är där.”

Resan till barnahus

Att tänka på under resan

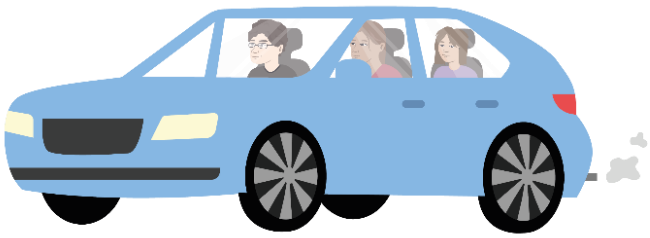
- Det är viktigt att tänka på att resan till barnahus kan ta längre eller kortare tid. För längre resor kan det vara bra att ta med någon förströelse för barnet.
- Samtal under resan ska vara inkluderande och göras tillsammans med barnet. Det är viktigt att de vuxna i bilen inte för ett eget samtal där barnet lämnas utanför.
- Vid resa med taxi – tänk på sekretessen och utgå från neutrala samtalsämnen med barnet eller annan medföljande. I mindre kommuner finns risk att barnet och chauffören känner varandra.
- Har barnet frågor försök att svara i den mån det går, hänvisa så mycket som möjligt till att barnet får sina svar på barnahus.

Undvik samtal över barnets huvud, det gäller både under resan till och från barnahus och under vistelsen på barnahus. All kommunikation mellan vuxna ska ske på ett respektfullt och inkluderande sätt som säkerställer att barnet känner sig tryggt, sett och delaktigt.

Vid ankomst

Rutinerna för vem som möter barnet kan variera mellan olika barnahus, men det är lämpligt att den barnutredare som ska hålla förhöret också är den som möter upp barnet. Då träffar barnet direkt den person som barnet ska knyta kontakt med och få förtroende för. På så vis minskas risken att barnet möter fler nya vuxna än vad som behövs[1].

Övriga vuxna håller låg profil. De som befinner sig i lokalen ska hålla sig i bakgrunden för att undvika stress och skapa en lugn miljö.

[1] Åklagarmyndigheten. Rättslig vägledning 2022:3

Barnförhöret

Före förhöret

Barnutredaren bör sätta sig en stund med barnet och förklara varför barnet är på barnahus, som en del av att skapa sammanhang. Barnet behöver få utrymme att ställa frågor eller uttrycka vad det känner i stunden.

Barnutredaren visar barnet de rum som är aktuella för barnet, innan förhöret startar. Gör det tydligt för barnet att förälder eller trygghetsperson inte kommer att höra vad barnet säger i förhörsrummet.

Barnutredaren tar ställning till om barnet ska få titta in i medhörningsrummet och hälsa på dem som sitter där.

Barnutredaren informerar barnet om ramarna för själva förhöret när de sitter i förhörsrummet.

Kontrollera barnets behov

- Särskild företrädare eller barnutredare stämmer av om barnet är hungrigt och ger barnet möjlighet att äta innan förhöret börjar.

Under förhöret

I väntrummet

I väntrummet sitter barnets trygghetsperson under tiden som barnet pratar med polisen.

Där finns möjlighet för barnet att koppla av en stund eller aktivera sig. I väntrummet finns böcker, spel, penna och papper och andra typer av leksaker. De flesta barnahus försöker anpassa material efter både yngre och äldre barns behov.

Under pauser

När barnet kommer tillbaka till väntrummet är det trygghetspersonen som tar emot barnet och ser till att barnets behov blir tillgodosedda. Det kan handla om en kort vila, lite aktivitet eller ett toalettbesök.

Ofta erbjuds barnet någon form av fika/förtäring under pausen. Det är dock viktigt att stämma av när barnet ska få detta med barnutredaren. Barnutredaren kan ha önskemål om att fikan ska sparas till exempelvis efter förhöret.

Det är viktigt att trygghetspersonen inte ställer frågor till barnet om vad barnet och polisen pratat om i förhörsrummet.

Om barnet ställer frågor eller lämnar någon information under pausen ska detta alltid föras vidare till polisen, antingen direkt till barnutredaren eller via den särskilda företrädaren eller barnahuspersonalen.

Efter förhöret

Polisen informerar barnet om att de kommer att berätta för vårdnadshavare att barnet varit på barnahus. Polisen talar inte om för vårdnadshavare vad barnet har sagt utan bara att man träffat och pratat med barnet. Polis informerar även om vem som varit trygghetsperson och följt med, men att de inte har tagit del av det barnet sagt under förhöret.

Det är viktigt att vara särskilt uppmärksam på hur barnet reagerar när det får information om att vårdnadshavarna kommer att få veta att det varit på Barnahus. Det behöver finnas utrymme att ta hand om eventuella reaktioner och frågor från barnet.

Barnet behöver veta vart det ska åka efter förhöret, tillbaka till förskolan/skolan, hem eller någon annanstans om det har bestämts och vad som ska hända sedan.

Det är barnets särskilda företrädare som har huvudansvaret för att avgöra vilken information som ska ges till barnet, när den ska ges och vem som ska lämna informationen.

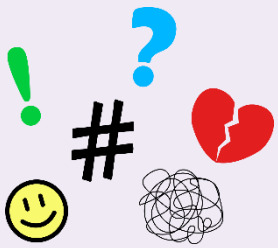
Har socialtjänsten inte redan träffat barnet och presenterat sig bör man göra det nu och berätta kort om vad som ska hända i deras fortsatta kontakt med barnet och dess familj. Socialtjänsten bör här också berätta för barnet om hur planeringen ser ut inför när barnet ska träffa sina föräldrar

Barnet bör få veta att det inte behöver berätta i förskolan eller skolan att det har pratat med polisen. Detta kan annars skapa oro bland kompisarna och leda till att barnet får många frågor. Trygghetspersonen ska känna till detta och kunna stötta barnet vid behov.

Om en läkarundersökning ska göras behöver barnet inför detta få information om undersökningen; vem som ska göra den, var den ska göras och vilka som ska vara med.

Viktigt att följa upp innan barnet lämnar barnahus

- Har barnet några frågor efter förhöret?
- Säkerställ att barnet får möjlighet att ställa frågor och uttrycka sina tankar.
- Har barnet förstått varför det varit på barnahus?
- Kontrollera att syftet med besöket är tydligt för barnet och att det inte finns missförstånd.
- Har barnet oro inför vad som ska hända efter förhöret?
- Utforska eventuella farhågor och ge information som kan minska oro.

Läkarundersökning

Genomförande och barnets delaktighet

Ska barnet genomgå en läkarundersökning efter förhöret kan denna göras på barnahus eller på sjukhus av läkare med rättsmedicinsk kompetens. Beslut om läkarundersökning fattas av åklagaren och godkänns av den särskilda företrädaren eller vårdnadshavare. Om läkarundersökningen inte sker på barnahus följer både särskild företrädare eller vårdnadshavare, trygghetsperson och i förekommande fall socialtjänsten med. En läkarundersökning ska inte göras mot barnets vilja. I den mån det är möjligt ska det tas hänsyn till vem barnet önskar ska finnas med under läkarundersökningen. Sjukvårdspersonal genomför en läkarundersökning tillsammans med barnet och dokumenterar även de eventuella skador barnet har.

Vid undersökningen ska barnet göras delaktigt genom att anpassa undersökningen och bemötande till barnets ålder, utvecklingsnivå, mognad och funktionsförmåga.

Respektera barnets integritet och autonomi. Undvik att pressa barnet att berätta mer än hen är bekväm med. Följ barnets tempo och låt barnet ha kontroll över situationen så långt det är möjligt.

Checklista för dig som är yrkesverksam – att tänka på efter barnförhöret

Innan barnet får information om nedan behöver polis, åklagare, socialtjänst och särskild företrädare ha kommit överens om:

- ✓ **Vem tar ansvar för att informera om:**

- Att vårdnadshavare kommer att informeras
- Vad som händer resten av dagen
- Vem barnet kan vända sig till med frågor efter förhöret
- Att läkarundersökning ska göras, om det beslutas
- Att barnet har rätt att få stöd och hjälp
- Att barnet förstår varför det varit på barnahus

- ✓ **Vem pratar med barnet om förundersökningen läggs ned?**

- ✓ **Vem ansvarar för krisstöd till barnet?**